

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening / 6 / 2011

Tema:

Socialt arbejde under nye vilkår

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening

Formand: Knud Vilby

Landssekretær: Dorte Olsen

Social Politik udkommer seks gange årligt og sendes automatisk til alle medlemmer

Redaktion:

Peter Bundesen (Ansv.)

E-mail: peter.bundesen@cdnet.dk

Tine Gomard

E-mail: ecuador@cykel.dk

Matilde Høybye-Mortensen

E-mail: mhm@akf.dk

Margit Lotz

E-mail: margit.lotz@gmail.com

Preben Etwil

E-mail: meyland@adslhome.dk

Morten Frederiksen

E-mail: mf@soc.ku.dk

Sofie Nørgaard-Nielsen

E-mail: sofie@noergaard-nielsen.dk

Helga Madsen

E-mail: helgamadsen@sol.dk

Dette nummer er redigeret af:
Tine Gomard og Peter Bundesen

Redaktionssekretær:

Nina Særkjær Olsen

ISSN 0905-8176

Artikler fra Social Politik kan citeres med tydelig kildeangivelse

Redaktionen gør opmærksom på, at artikler i Social Politik ikke nødvendigvis dækker redaktionens eller Socialpolitisk Forenings synspunkter

Tryk:

Eks-Skolens Trykkeri ApS

Tlf.: 35 35 72 76

INDHOLDSFORTEGNELSE

Tema: Socialt arbejde under nye vilkår

Tine Gomard og Peter Bundesen: Socialt arbejde under nye vilkår	3
Matilde Høybye-Mortensen: Socialt arbejde i en BestilleUdføreModel	5
Bettina Post: Kvaliteten findes i vores erfaringer og faglighed	10
Svend Broholm : Aktivering af ledige – for hvem og hvorfor?	15
Jens Guldager: Helhedssynet i socialt arbejde – er det stækket af de senere års socialpolitiske tiltag?	20
Jesper Henriksen: Metodeudvikling – Centrale udmeldinger og lokale udfordringer	26
Sille Lundfos Thuesen og Dorte Caswell: Retssikkerhed og økonomiske sanktioner overfor kontanthjælpsmodtagere	31
Anmeldelse: John Hatting anmelder »Helhedssyn i socialt arbejde« af Margit Harder og Maria Appel Nielsen (red.)	36

Hvad er Socialpolitisk Forening?

Socialpolitisk Forening samler aktive mennesker, foreninger og organisationer på tværs af faggrænser og politiske skel, for at debattere aktuelle socialpolitiske spørgsmål. Som fx. stigende fattigdom blandt børn og voksne, øget arbejdsløshed, straf og resocialisering og børn og unges mistrivsel. Sammen søger vi at finde nye veje og løsninger på vitale samfundsproblemer.

Socialpolitisk Forening

Strandgade 6, st.
1401 København K
Tlf.: 35 82 83 50 (daglig 10-15)
www.socialpolitisk-forening.dk
post@socialpolitisk-forening.dk
Mercur Bank: 8401 1107640

Socialpolitisk Forlag

Samme adresse, tf. og e-mail
Mercur Bank: 8401 1107616

Socialt arbejde under nye vilkår

Vilkårene for socialt arbejde er ændret markant igennem det seneste tiår. Hvor metodefrihed før var et dominerede mantra er der nu på flere områder indført mere eller mindre obligatoriske metodekoncepter, som angiver, hvordan sagsbehandlingen og indsatsen skal finde sted. På beskæftigelsesområdet er det arbejdsvevemetoden og dialogguiden, på børne- og ungeområdet MST (MultiSystemisk Terapi), PMT (Parent Management Training) etc. og til § 50-undersøgelsen ICS (Integrated Children's System). På handicapområdet er det funktionsvevemetoden.

Desuden er det sådan, at flere af metodekoncepterne påkalder sig at være evidensbaserede. Hermed menes, at det angiveligt skulle være påvist, at de har en behandlingseffekt. Hermed er vi ved den anden ændringstendens, nemlig, at der har været et øget krav om, at det sociale arbejde skal kunne dokumentere, at det har en væsentlig effekt.

Endvidere har der været et stigende krav om, at sagsbehandlere skal kunne foretage økonomiske prioriteringer, når der skal vælges leverandører af de sociale ydelser. De skal kunne vælge det bedste tilbud til den billigste pris. Dette krav ligger bag den forestående ændring af socialrådgiveruddannelserne.

Endelig er disse ændringer sket inden for en forandret organisatorisk kontekst. Hvor socialarbejderne tidligere havde forholdsvis fri rammer i deres arbejde, er disse nu kommet i miskredit, idet de skulle animere socialarbejderne til at blive 'privat praktiserende'. Derfor er de fri rammer i tiltagende grad blevet erstattet af øget procesregulering af det sociale arbejde. Der er i et betydeligt omfang sket en organisatorisk opdeling mellem myndighedsopgaver og leverandøropgaver. Endvidere er der tale om en tiltagende resultatstyring, hvor sagsbehandlernes arbejde vurderes i forhold til deres opfyldelse af de opstillede resultatmål.

Det, som vil være fokus i dette nummer, er at undersøge, hvordan disse ændringer påvirker det sociale arbejde. Er det med til at øge kvaliteten i det sociale arbejde eller stiller det blot nye hindringer op for at udføre det på en kvalificeret måde? Og er der overhovedet konsensus om, hvad der er kvalitet i socialt arbejde? Det er disse spørgsmål, som vi vil sætte til debat i dette nummer.

Matilde Høybye-Mortensen undersøger, hvad opdelingen mellem bestillerfunktionen og udførerfunktionen betyder for det sociale arbejde. Det har betydet, at det sociale arbejde er blevet mere specialiseret og indsnævret samtidig med, at de enkelte sociale ydelser er blevet mere

*Af Tine Gomard og
Peter Bundesen*

standardiserede. Det har gjort det nemmere at justere serviceniveauerne, især på områder, hvor problemerne er mere simple problemområder.

Bettina Post argumenterer for, at det sociale arbejde afgørende har ændret karakter igennem det seneste tiår. Det er kommet manualisering af metoder, nidkære kontrol- og dokumentationskrav, mere ledelse, krav om evidens, fratagelse af beslutningskompetence og skarpere økonomisk rammestyling, mens det, som socialrådgiverne har behov for i deres arbejde, er ro til at spille sammen med borgerne og til at vidensbasere det sociale arbejde.

Svend Broholm ser, ud fra en praktikervinkel, på udvikling inden for beskæftigelsesområdet. Han påpeger, at idealet om at finde rette job til rette person modvirkes af jobcentrenes interesse i at forfølge de centralt opstillede succeskriterier. Målet for arbejdet bliver mere at leve op til disse målsætninger og hermed sikre institutionen den størst mulige statsrefusion.

Helhedssynet betragtes ofte som et væsentligt kendetegn ved det sociale arbejde. Det bliver fremhævet, at det ved mere komplicerede problemer ikke er nok at inddrage den umiddelbare anledning til problemet, men socialrådgiveren bør inddrage den samlede situation. Det seneste tiårs øgede specialisering og standardisering kan ses som et opgør med helhedssynet. Det er dette spørgsmål, som *Jens Guldager* undersøger. Han påpeger, at det ikke er ordentligt undersøgt, hvorfor det kun kan diskuteres ud fra nogle tendenser. Generelt finder han, at der er sket en markant bureaukratisering, der går ud over det klientorienterede arbejde, der er en forudsætning for en relevant helhedsorienteret indsats.

Jesper Henriksen diskuterer det seneste tiårs metodefokusering i lyset af praktiske erfaringer med metodeudvikling i kommunerne. Der peges på, at særligt to forhold omkring metodeudvikling mangler fokus i den nuværende diskussion af dansk socialpolitik. For det første, hvorvidt de mange metodeudviklingsprojekter i virkeligheden fører til nye metoder. For det andet, hvorvidt det overhovedet er nye metoder, der er brug for.

Dette temanummer sluttet af med en artikel af *Sille Lundfos Thuesen* og *Dorte Caswell* som viser, hvordan borgerens retssikkerhed kan være udsat i den stadigt større brug af økonomiske sanktioner på kontanthjælpsområdet. Dette hænger bl.a. sammen med den partshøring, som borgeren har krav på inden der træffes en afgørelse. I en undersøgelse af området viser det sig dog, at flere borgere har svært ved at forstå indholdet i partshøringsbrevene, hvorved deres chancer for at komme med kommentarer til afgørelsesgrundlaget forringes.

Socialt arbejde i en BestilleUdføreModel

Socialarbejderes arbejdsopgaver og roller i forvaltningen bliver mere specialiserede. Det skyldes blandt andet opdelingen mellem en bestiller og en udfører af sociale ydelser, brug af udredningsmetoder og standardisering af tilbud og services. Det betyder at kontakten til borgere handler om indsamling af information, produktion af beskrivelser og bestilling af tilbud.

Opmærksomhedspunkter, funktionsvurderinger og udredningsmetoder er integrerede dele af socialarbejderes arbejde i de kommunale forvaltninger. Der er tale om skemaer og metoder, som socialarbejderen skal benytte sig af i sin vurdering af en borger. At lave regler for, hvordan beslutninger træffes, fx regler om, hvad borgeren skal spørges om og hvor tit, eller regler for hvordan sagsbehandlerens beslutninger skal dokumenteres, kaldes procesregulering. Formålet med reguleringen, ifølge KL og ministerierne, er, at få mere systematik, ensartethed og kvalitet ind i vurderingerne og derved også ind i afgørelserne om tildeling af service, behandling eller andre sociale indsatser.

Socialarbejdere har været kritiseret for, at de var for subjektive i deres afgørelser, hvilket førte til en uensartethed i tildeling af ydelser. Blandt andet viste forskning fra starten af 00'erne at vurderingen af, hvad udsatte børn havde behov for varierede kraftigt fra sagsbehandler til sagsbehandler, det samme gjaldt kommunernes vurdering af lediges arbejdsmarkedsparethed. Derudover er og har der været et stærkt fokus på de stigende udgifter på socialområdet. Den øgede brug af procesregulering kan ses som et svar på disse to problemer.

Men det er ikke kun procesregler for den konkrete sagsbehandling, der har betydning for socialarbejdernes rolle, det har organiseringen i kommunerne også. Særligt har brugen af BestilleUdføreModel (BUM), altså adskillelsen af en bestillerfunktion og en udførerfunktion, bidraget til et øget fokus på socialarbejderens rolle som myndighedsperson. Der er altså tale om en overordnet organisationsmodel, hvor bestilling er adskilt fra udførelse, samtidig med en øget brug af procesregulering og standardiserede metoder. I det næste vil blive præsenteret eksempler

*Af Matilde
Høybye-Mortensen*

Formålet med reguleringen, ifølge KL og ministerierne, er, at få mere systematik, ensartethed og kvalitet ind i vurderingerne

Artiklen bygger på en undersøgelse af procesregulering i kommunale velfærdsservices

Socialt arbejde skal puttes ind i en 'skabelon' for en bestilling

fra socialområdet på, hvordan disse to tendenser opleves i den kommunale frontlinje blandt sagsbehandlere, der befinder sig på myndighedssiden.

Artiklen bygger på en undersøgelse af procesregulering i kommunale velfærdsservices, hvor bl.a. redskaberne Fælles sprog og ICS blev undersøgt via gruppeinterview med socialarbejdere. »Fælles sprog« anvendes af visitatorer på ældreområdet, når en ældre har ansøgt om hjemmehjælp. »ICS-Integrated Children's System« anvendes på familieområdet til at undersøge udsatte børns behov.

Intervention eller beskrivelse?

Når den primære opgave er at være bestiller, betyder det, at socialarbejderens relation til borgeren snævres ind til en kontakt, hvor socialarbejderen skal undersøge, hvilket tilbud eller indsats, denne borger skal have og så sende bestillingen af sted til andre aktører, private som kommunale. Det kan både handle om at bestille den rigtige service (familiebehandling, aktivering, hjemmehjælp) eller bestille den rigtige undersøgelse (arbejdsprøvning, psykologiskudredning el.lign.). Når arbejdet med at undersøge borgerens behov og lave en bestilling er adskilt fra udførelsen af indsatsen betyder det, at socialt arbejde skal puttes ind i en 'skabelon' for en bestilling. Det resulterer i en bestemt måde at anskue sociale problemer på, hvor det antages, at problemer objektivt kan afdækkes og det kan besluttes, hvilken intervention der er behov for. Problemer opfattes altså som tamme.

Nedenfor et eksempel fra en kommune, der har organiseret sin familieafdeling efter BUM. De interviewede socialarbejdere oplever, at deres opgave primært er at være bestiller, hvilket ifølge dem betyder noget for deres relation til familien.

Sagsbehandler 2: min kollega fortalte, at hun havde et samtaleforløb med en pige, og sagde 'det var spændende, det har jeg ikke haft længe'. Så tænkte jeg, at jeg har været uddannet i tre år, og jeg har aldrig haft sådan et samtaleforløb, og det kunne jeg næsten ikke forestille mig, fordi det ligger hos nogle andre, sådan er det organiseret her i kommunen. Vi er meget bestillerne, og så udfører andre. Og vi er ikke intervenserende. Vi prøver bare at holde os adskilt. Det er jo indhentning af oplysninger, det er jo ikke den intervenserende måde, at sige (til familien): 'hvad kan man gøre her, prøv lige at høre her'. Det har jeg nogle gange svært ved, fordi jeg er vant til, at man rådgav familien om, hvordan man skulle gøre, og det skal vi holde os fra nu.

Interviewer: Har I fået det at vide? At det skal I holde jer fra?

Sagsbehandler 2: Ikke decideret fået det at vide, men hvis du går ind i alt det der (rådgivning), så er du pludselig et andet sted i sagen, og det skal man jo (ikke) – også etisk er det ikke i orden at snakke om noget, og så ikke følge op på det.

I citatet ovenfor berøres en af udfordringerne ved BUM, nemlig at adskille bestilleopgaven fra indsatsen, når der er tale om komplekse sociale problemer (i modsætning til mere tamme problemer, som fx tildeling af rengøring eller personlig pleje). Problemet skyldes, at bestillingen kræver, at der laves en undersøgelse, der som i tilfældet med paragraf 50-undersøgelser, nemt går over i at være en indsats, altså intervention, idet selve det at have samtaler med familien om deres behov og udfordringer påvirker familien. Det beskriver en sagsbehandler fra en anden kommune.

Sagsbehandler A: i arbejdet med nogle § 50-undersøgelser har jeg oplevet, at i de samtaler man har med barnet, forældrene, og i netværksmøderne, så sker der rent faktisk også en udvikling fra man startede [...] Det er en enorm udvikling for familien bare at stille op til de her samtaler. Selvfølgelig er der nogle familier, der er så dårlige, at de ikke kan reflektere, så godt som andre kan. Men der er altså også nogle familier som igennem undersøgelsesarbejdet virkelig udvikler sig ekstremt meget, har jeg oplevet.

Interviewer: Så selve undersøgelsen bliver faktisk en form for behandling eller forandring?

Sagsbehandler A: Ja, en form for forandring for familien, fordi man måske stiller nogle spørgsmål, der ikke er blevet sagt højt før og som andre og barnet måske har tænkt, men som ingen har fortalt familien.

Fokus på tilbud eller borger?

Socialarbejdere, der bevilliger hjemmehjælp, bruger »Fælles sprog« til at vurdere den ældres funktionsniveau. På den baggrund kan hun bevillige hjælp i overensstemmelse med kommunens kvalitetsstandarder, det vil sige kommunens serviceniveau for, hvor ofte der ydes rengøringshjælp osv. Kvalitetsstandarderne sætter altså rammerne for, hvad visitatorerne kan bevillige. »Nøjagtig ligesom færdselsbetjenten ikke skal vurdere, om man må køre 110 eller 130 km i timen på motorvejen, så skal vi heller ikke vurdere, i virkeligheden, om det er rimeligt. Vi kan sagtens have vores personlige meninger. Men vi skal egentlig ikke vurdere, om det er synd for borgeren, at borgeren kun kan få gjort rent

»... hvis det er det, der står i vores »færdselslov«, altså vores kvalitetsstandard, så er det jo det, vi skal gå ud og udmønte«

hver anden uge, hvis det er det, der står i vores »færdselslov«, altså vores kvalitetsstandard, så er det jo det, vi skal gå ud og udmønte« fortæller sagsbehandleren.

Det bliver altså med kvalitetsstandarderne og servicepakkerne nemmere for sagsbehandlerne, at sige, at det er et politisk bestemt serviceniveau og ikke noget sagsbehandleren individuelt bestemmer, hvilket de til tider møder borgere, der tror. Det fortæller en anden socialarbejder: *»Jeg oplever nogle gange, at når borgeren ikke er berettiget til hjælp, og jeg giver afslag, så siger borgeren: »Nå, har du en dårlig dag i dag? Skal du have mere i lønningsposen?« Så må man sige til dem, at sådan er det altså ikke. Og så er det godt at have standarden og kunne sige, at man er nødt til at indordne sig under de her regler og reglerne gælder alle«.*

På ældreområdet, hvor ydelserne er standardiserede, kommer ydelserne i fokus i mødet med borgeren. Opgaven for socialarbejderen i ældreforvaltningen er at vurdere, om – og i så fald hvilke – af kommunens ydelser en borger har ret til. I citatet nedenfor beskriver en medarbejder fra ældreområdet, hvordan hun anvender Fælles sprog i visitationsarbejdet: *»Jeg synes Fælles sprog er et fint huskeredskab. Når jeg kommer hjem til en borger siger jeg: »... et grundlag for at tildele hjælp, det er min funktionsvurdering af dig«, og så gennemgår jeg de her punkter: personlig pleje, mobilitet, mad og drikke osv ... Og det er jo et skema, men det sikrer jo, at man lige husker de fleste relevante områder i de fleste menneskers liv. I hvert fald med det vi kan kompensere for.«* Som det fremgår af citatet er der stort fokus på, hvad kommunen tilbyder ('det vi kan kompensere for'), hvilket kan få den konsekvens, at behov hos borgeren, der ikke findes tilbud til, fx ensomhed, bliver gjort usynlige.

Fordelen set fra et planlægnings synspunkt ved standardiserede ydelser og en adskillelse mellem bestiller og udfører, er, at det vides, hvad de tilbud, der bestilles koster. Således er det muligt at få et overblik over udgifterne i kommunen og overblik over, hvor mange borgere, der får hvilken type ydelser. Det betyder, at kommunalpolitikere fx kan beslutte, at alle ældre borgere med et funktionsniveau på 2, fremover skal have 30 min. rengøring hver 14 dag eller lignende. Når udredningsmetoder som Fælles sprog, hvor borgere bliver 'scoret', det vil sige får en talmæssig angivelse af deres funktionsniveau, bliver koblet med standardiserede ydelser, bliver det altså administrativt enkelt at skruer op og ned for serviceniveauet. Hvilket dog ikke betyder, at det er enkelt for kommunalpolitikere, at sænke serviceniveauet, som nærmest altid medfører borgerprotester. Den aktuelle debat om, hvorvidt det er legitimt at kræve af borgere, at de anskaffer sig en robotstøvsuger, illustrerer at politikeres forsøg på rationering af service bliver testet.

Opsamling

Socialarbejdere, der både varetager myndighedsopgaver og leverer en service eller indgår i et tættere forløb med borgere, er en sjældenhed. I landets kommunale forvaltninger varetager socialarbejdere primært myndighedsafgørelser og bestiller ydelser hos andre aktører. To forhold kan forklare dette: 1) den ekstremt udbredte organiseringsmodel, hvor bestillefunktion og udførerfunktion adskilles og således afgrænser socialarbejderens rolle i forhold til borgere, og 2) procesregulering af selve sagsbehandlingen, hvor fokus i høj grad er kommet på beslutningsgrundlag og metoder til at vurdere borgere, træffe afgørelser og dokumentere disse.

Organiseringsformerne er en måde at udgiftsstyre på: – BestilleUdføreModellen gør prisen på den enkelte sociale indsats tydelig, da de bestilles enkeltvis, – standardiserede ydelser gør det nemt at justere på serviceniveau og – udredningsmetoder indsnævrer socialarbejderens undersøgelse til udvalgte problemområder (fx det kommunen kompenserer for eller problemer med betydning for arbejdsmarkedspartshed). Eksemplerne viser, at BUM fungerer mest gnidningsfrit på et område som ældreområdet, hvor problemerne er tamme dvs. hvor der er forholdsvis stor enighed om, hvad problemet er og hvordan det bedst løses. På børn- og ungeområdet med mere vilde problemer volder opsplitningen væsentlig flere problemer.

Matilde Høybye-Mortensen er forsker ved AKF, Anvendt Kommunalforskning. Forfatter til afhandlingen Velfærdsstatens dørvogtere. Procesregulering af visitationer på socialområdet, Københavns Universitet (2011).

Socialarbejdere, der både varetager myndighedsopgaver og leverer en service eller indgår i et tættere forløb med borgere, er en sjældenhed

Organiseringsformerne er en måde at udgiftsstyre på

Kvaliteten findes i vores erfaringer og faglighed

Haves: kaskade af styring og kontrol
Ønskes: ro til at spille sammen med borgerne og til at vidensbasere det sociale arbejde

Af Bettina Post

Det sociale arbejde har radikalt ændret karakter igennem de seneste ti år. En syndflod af styring og kontrol er væltet ind over socialrådgiverne, som samtidig har fået nye kolleger helt uden socialfaglig baggrund. Manualiserede metoder, nidkær kontrol og dokumentation, mere ledelse, krav om evidens, indførelse af tunge administrative systemer, flytning af beslutningskompetencer og en larmende økonomisk rammesætning. Der har været mange ting i gang samtidigt med hvert sit rationale og sin tilblivelseshistorie i praksisfeltet. Den samlede effekt er voldsom: det er tidsrøvende, forrykker fagligheden og ændrer socialrådgivernes arbejdsforhold – uden, at man kan garantere borgeren at møde et mere forståeligt og tilgængeligt system, der kan sikre bedre resultater.

Et lille tilbageblik

Da jeg var nyuddannet socialrådgiver i 1988, var der i princippet én lov som satte rammen for, hvilken hjælp vi kunne sætte i værk. Det var Bistandsloven. Den havde vi siddende i et ringbind, som vi jævnlige modtog nye sider til, hvis der var tilføjet noget eller udsendt en vejledning eller lignende. Vi havde hver især selv ansvar for løbende at skifte siderne ud (– det var der ikke ret mange af os der fik gjort ...).

Socialrådgiverne havde et kontor med en telefon, et samtalebord og en skrivemaskine, som var overdækket, fordi vi ikke brugte den ret meget. Vores kalender var fyldt med samtaletider, og det blev skrevet ind i kalenderen, hvad klienten (det måtte vi godt kalde dem dengang) ville snakke med os om, for vi kunne alle sammen det hele. Vores helt primære opgave, udover at tale med klienterne, var ”det systematiske sagsarbejde”, som bestod i en beskrivelse af problemet og en vurdering af mulighederne for hjælp og en plan.

Sådan er det ikke længere, skulle jeg hilse og sige. Socialrådgivernes arbejde er i 2011 karakteriseret ved at være reguleret ned i mindste detalje, og det har sågar i en periode været et skældsord at være omsorgsfuld. Og alt imens sociale problemer bliver stadig mere privatiserede som ens egen skyld og ansvar, bliver ikke blot de etiske dilemmaer for socialrådgiverne stadig større, arbejdsopgaverne tårner sig også op og

Socialrådgivernes arbejde er i 2011 karakteriseret ved at være reguleret ned i mindste detalje, og det har sågar i en periode været et skældsord at være omsorgsfuld

har forskudt sig så meget, at vi i dag kun bruger en femtedel af vores arbejdstid på "klienter", mens fire femtedele går til alt muligt andet, herunder halvdelen til ren administration.

Hvad er der sket?

Der har på alle planer været et ønske om større gennemsigtighed og bedre resultater af det sociale arbejde. Forskningsindsatsen og vidensforankringen på det sociale område har ikke på samme måde som i naturvidenskaben lang tradition, og socialrådgivere og andre socialarbejdere har sågar koketteret med, at der var tale om en slags "tavs viden", som ikke kunne formuleres entydigt, ikke mindst fordi mennesker og deres problemer er lige så forskellige, som måden de rammer os på. Det har taget os mange år at indrømme, at det måske ikke er helt sandt, og dermed åbne for at det også er muligt at evidensbasere i hvert fald dele af det sociale arbejde.

I mellemtiden har vi så oplevet en forskydning i fokus og opgaver som er tæt på i stedet at lamme hele indsatsen. Overvågning og dokumentationskrav har været svaret på enhver kritik af dårlige enkeltsager eller på forskning, der har sat spørgsmålstejn ved socialt arbejde og dets resultater. Revisionen og Ankestyrelsen blev gradvist et nærværende indslag i det sociale arbejde. Indførelse af manualiserede faglige metoder, som socialarbejderne burde/var forpligtet til at arbejde ud fra – oftest importeret med evidensstempel fra USA – er et andet svar.

Digitaliseringsprojektet og kommunalreformen er et par andre bølger, der har ramt det sociale arbejde. Den første med store administrative systemer, den anden med en yderligere formalisering af ledelse og administrative systemer. I en periode var blikket stift rettet mod at udvikle styring og systemer i egen andedam med den konsekvens, at der nu er skabt forvaltningsopdelte siloer, som fragmenterer og besværliggør det gode helhedsorienterede sociale arbejde.

Hele udviklingen har været støbt i New Public Managements politisk-ideologiske form med kvantitativ og processuel fokusering og med udbredt markedsgørelse og brug af den rigide Bestiller Udfører Modtager-model, som pålægger kommunerne at prissætte hver eneste aktivitet, så den kan udbydes og private aktører dermed kan byde ind på den. Vi er meget langt fra den 'frie' socialrådgiver, der baserer arbejdet på egen uddannelse og faglige ballast, og den 'privatpraktiserende' socialrådgiver er blevet et fast skræmmebillede i den offentlige debat.

Man kan undre sig over, hvad der har udløst en så massiv bølge af ændringer i socialt arbejdes vilkår og rammer, og der er som nævnt nok et svar at finde i, at der har været et reelt problem med manglende kvalitet og især med svag vidensfundering og faglig gennemsigtighed i noget socialt arbejde. Vi må erkende, at der er stor forskel på godt

Overvågning og dokumentationskrav har været svaret på enhver kritik af dårlige enkeltsager eller på forskning, der har sat spørgsmålstegn ved socialt arbejde og dets resultater

Hele udviklingen har været støbt i New Public Managements politisk-ideologiske form

Der er en alt for svag tradition for at udbrede og generalisere gode erfaringer fra et sted til et andet

I stedet fik vi de grydeklare færdigvarer »from over there«

Altomfattende IT-systemer ville føre os næsten ind i Nirvana

og dårligt arbejde, og at der er en alt for svag tradition for at udbrede og generalisere gode erfaringer fra et sted til et andet. Man kan i et godhjertet øjeblik se nogle af syndflodens elementer som forsøg på at løse disse problemer. De bunder delvis i en tro på, at det kunne hæve kvaliteten i socialt arbejde.

Men der er også andre ting på spil. Det er øjnefaldende, at der ikke har været tillid til, at socialrådgiverens egne metodevalg og faglige vurderinger er holdbare. (Social)faglighed har ikke været i høj kurs, og der har heller ikke været megen tiltro til, at socialrådgivere kan holde budgetterne. Syndfloden har medbragt et mistillidsregime – som også har omfattet de faglige ledere, som ikke fik opdraget med at forestå udviklingen af de metoder, som skulle hæve kvalitet og forudsigelighed i det sociale arbejde. Men politikere, konsulentfirmaer og embedsmænd i centraladministrationen tog et short cut og hentede metodepakker i udlandet. Det kunne uden tvivl være udviklet i Danmark med inspiration fra udlandet, men i stedet fik vi de grydeklare færdigvarer ”from over there”. Måske på grund af det fine evidensstempel, som dog ved nærmere eftersyn ser mindre overbevisende ud, mere kontekstbestemt, end man når at nævne, når salgstalerne skal holdes og pengene fra SATS-puljen til implementeringen skal hives hjem.

Udviklingen afspejler måske, at lederne og konsulenterne ikke lænere er jurister eller økonomer – endsige fagfolk – de er politologer eller har andre uddannelser i organisation. Måske skal vi konkludere, at udviklingen afspejler, at en ny faglighed har erobret ledelsen i hele beslutningspyramiden?

Hvad er konsekvenserne af denne udvikling?

Udviklingen har medført et omsiggribende bureaukrati, der belaster såvel borger som socialrådgiver enormt og resultatet er, at socialrådgiverne i børnesagerne nu kun bruger 18 pct. af tiden til møder eller telefonsamtaler med forældrene og børnene, 48 pct. går til administration og 34 pct. til møder og andet. Socialrådgiverne i jobcentrene har 20 pct. af deres tid til kontakt til borgerne, 56 pct. til administration og 24 pct. til andet. Denne håbløse konstatering er syndflodens mest synlige resultat. Det er i sig selv absurd.

Digitaliseringsprojektet fødtes med et løfte om, at der lige om et øjeblik skulle komme store lettelser i arbejdet og deraf følgende besparelser. Altomfattende IT-systemer ville føre os næsten ind i Nirvana. Det kan ikke udelukkes, at det sker en dag, men foreløbig er den stigende mængde IT stadig usammenhængende, krævende og tidsslugende, og de administrative systemer binder socialrådgiverne endnu mere til skærmen.

Hvordan er det gået med vores resultater efter importen af evidensbaserede metoder? Tjah. Der er ingen tvivl om, at mange af de nye

metoder er brugbare. Men de er ikke patentløsninger. Campbell-instituttets review af MST-metoden (MultiSystemisk terapi) for et par år siden er et godt eksempel. De fandt nemlig ud af, at MST tilsyneladende hverken er værre eller bedre end andre metoder. Faktisk viste review'et, at fordi forskningsoversigten overvejende inddrog amerikanske undersøgelser, hvor alternativerne til MST som regel er dårligere end i Danmark, kunne det tyde på, at metoden giver dårligere resultater end den sædvanlige praksis i de nordiske lande. Review'et viste, at der ikke kan påvises forskelle på de unge, som har modtaget MST, og de unge, som ikke har. Review'et peger også på, at der nok er grænser for, hvor gode resultater man kan opnå på langt sigt med kortvarige behandlingsindsatser ift. unge med alvorlige antisociale problemer. I stedet peges der på mere grundlæggende indsatser for at reducere fattigdom, mangel på uddannelse, marginalisering osv. Alt i alt konklusioner, der gør det svært at forstå de meget store kræfter, der er brugt til at rulle denne metode (og mange tilsvarende) ud over landets kommuner. Måske skyldes det de selvforstærkende processer der skabes af det store apparat om de initiativer, der tages. Det får sin egen inert, når der først er investeret penge, tid, kræfter og prestige i f.eks. at indføre MST. Embedsværk og institutioner får magt, prestige og ressourcer ved at stå bag digitaliseringsprojekter og konsulentfirmaer kan skabe karriere på at opfinde nye projekter. Alt sammen løsrevet fra seriøse faglige overvejelser om, hvad der er behov for, hvis vi skal blive bedre til at hjælpe dem, som har behovet.

Udviklingen har medført et meget stort slid på socialrådgiverne. Det har været hårdt at blive styret stadigt tættere og at leve i en verden, hvor man skal slås for accept af sin faglighed. En stram økonomisk styring er også en belastning, som socialrådgiverne oplever meget stærkt. I en undersøgelse af børne- familiesagsbehandlernes oplevelse af økonomi og faglighed sidste år, sagde 8 ud af 10 socialrådgivere, at de oplever, at der er kommet mere fokus på økonomien end for to år siden. Hver anden har oplevet, at økonomien forringer deres mulighed for at varetage barnets tarv, og godt hver anden har i anbringelsessager oplevet, at økonomien spiller en større rolle end socialfaglige vurderinger. Fagligheden og etikken er presset, juraen er presset, og socialrådgiverne på mange måder også pressede. Det er den pris, som syndfloden af styring, kontrol og økonomitænkning kræver.

Hvad er alternativet?

Hvad skal vi sætte i stedet for det system, som stort set alle kan se, er løbet løbsk, og nu vil reformere på en eller anden måde?

Det er svært at konkludere kort. Men man skal allerførst huske, at socialt arbejde er relationsarbejde, som bygger på dialog, samarbejde

Hvordan er det gået med vores resultater efter importen af evidensbaserede metoder?

Embedsværk og institutioner får magt, prestige og ressourcer ved at stå bag digitaliseringsprojekter og konsulentfirmaer kan skabe karriere på at opfinde nye projekter

Fagligheden og etikken er presset, juraen er presset, og socialrådgiverne på mange måder også pressede

Meningsfuldt
socialt arbejde
kan ikke foregå
hen over hovedet
på de mennesker,
som skal nyde
gavn af det

Helhedssynet skal
tilbage, uanset om
nogle synes, det
lyder banalt

og gerne også bare et minimum af tillid mellem borgeren og socialrådgiveren/systemet. Meningsfuldt socialt arbejde kan ikke foregå hen over hovedet på de mennesker, som skal nyde gavn af det. Derfor skal vi lægge større vægt på dialogen og sikre plads, tid og sted til den. Det kræver, at socialrådgiverne i højere grad igen kan forlade tastatur og skærm og drage ud i virkeligheden, der hvor borgeren befinder sig. Dette fokus medfører, at vi skal være helt anderledes opmærksomme på sammenhæng i indsatsen. Mennesker med mere end ét problem, falder mellem stolene i den meget opsplittede indsats og mellem de mange sagsbehandlere, så det er systemets forpligtelse af få skidt til igen at hænge sammen. AKFs evaluering af kommunalreformen viste, at en borger med sammensatte problemer let får seks eller otte sagsbehandlere med alle de koordineringsproblemer, det giver. Helhedssynet skal tilbage, uanset om nogle synes, det lyder banalt. Vi skal på samme tid kunne sætte ind både sundhedsmæssigt, socialt, beskæftigelsesmæssigt, uddannelsesmæssigt osv. Vi skal sikre en let sagsgang mellem sektorerne og koordinerende sagsbehandlere, som kan følge med fra instans til instans, så tingene hænger sammen og kan gå hurtigere end sektorskift normalt går i dag.

Men skal vi ikke også nærme os evidensbaseret af arbejdet? Skal vi ikke nærme os et sikrere vidensgrundlag for alt det, vi foretager os i det sociale arbejde? Jo, det skal vi. Og jeg er ikke i tvivl om, at det vil betyde et sammenstød med metodefriheden i det sociale arbejde. Men alt er ikke lige godt, og det må vi erkende. En insisteren på at arbejde videns- eller evidensbaseret vil muligvis af nogle blive oplevet som en trussel, og det vil kræve en lang proces og en kulturel forandring at integrere en mere vidensbaseret metodisk tænkning i dagligdags praksis. Men uanset det, så skal vi arbejde os frem til at afklare, hvad der skal lægges fast i socialt arbejde. Vel vidende, at selv de mest fastlagte metoder i socialt arbejde virker i en kontekst, og vil skulle udføres personformidlet og i et socialt samspil med de involverede borgere og samarbejdspartnere. Der vil stadig være rigt rum for den faglige udfoldelse, selvom vi fastlægger elementer i socialt arbejde, som ikke må fraviges, fordi vi kan dokumentere overbevisende, at det er de rigtige at anvende.

Og så kan det give nogle rigtigt spændende forløb at nå dertil. For det behøver ikke at handle om import af færdigvarer. Skal det være i orden og meningsfuldt, så skal vi i høj grad i gang med at udvikle og afklare egne metoder og interventioner. Vi skal til bunds i vores egne erfaringer og faglighed. Det er der kvalitet i.

Bettina Post er formand for Dansk Socialrådgiverforening

Aktivering af ledige – for hvem og hvorfor?

Hvis man som nyuddannet ikke kan finde arbejde eller hvis man mister sit arbejde, kan man have en forventning om, at samfundet, i form af det lokale jobcenter, vil være behjælpelig med at muliggøre et ordinært arbejde. Hvordan kan det så være, at ganske mange ledige giver udtryk for, at de i mødet med samfundets beskæftigelsespolitiske repræsentanter ikke føler sig hørt, ikke føler sig forstået og ikke føler, at de får den hjælp, de havde forventet?

Jeg vil i denne artikel prøve at analysere, hvilke interesser der kan være bestemmende for indholdet af de konkrete aftaler, der, i form af en jobplan, bliver indgået mellem den ledige og myndighedssagsbehandleren.

Det skal nævnes, at beskæftigelsespolitiske institutioners hovedformål er, dels at medvirke til, at arbejdsmarkedet får adgang til det fornødne antal personer med de efterspurgte kvalifikationer, dels at medvirke til at forebygge langtidsledighed. Når jeg udarbejder en individuel jobplan sammen med en ledig, er det min intention at tage udgangspunkt i fællesnævneren mellem:

- 1) Arbejdsmarkedets behov og
- 2) Den enkeltes ønsker, interesser og forudsætninger, som jeg opfatter dem i min forforståelse.

Erfaringsmæssigt er dette omdrejningspunkt det mest hensigtsmæssige i forhold til at tilvejebringe de nødvendige kvalifikationer for den enkelte til igen at kunne indgå på arbejdsmarkedet. Imidlertid er der udover de nævnte interesser en 3. parameter, der ofte får en afgørende indflydelse på de vejledningsmæssige muligheder og det konkrete indhold i en jobplan. Dette parameter kan benævnes aktiveringssystemets egeninteresse, AE. I modsætning til de 2 førnævnte interesser er AE ofte skjult i det offentlige rum, samtidigt med at dens fremtrædelsesformer for aktørerne i aktiveringssystemet ikke sjældent er fordrejede eller ligefrem ikke eksisterende.

Af Svend Broholm

Aktiverings-
systemets
egeninteresse

Etiske dilemmaer i aktiveringsindsatsen i et jobcenter

Jeg vil prøve at illustrere de overordnede interessestrømme i den del af arbejdsmarkedspolitikken der vedrører jobcentrene, da disse kan bidrage til en forståelse af de institutionelle, immanente etiske dilemmaer, der gælder for aktiveringsindsatsen.

Den lovgivende myndighed, Folketinget, udstikker nogle love for at sikre en relevant arbejdsmarkedspolitik.

Arbejdsmarkedsstyrelsen, AMS, detaljerer og konkretiserer denne politik, så den bliver operationaliserbar. Det betyder at Jobcenteret bliver mødt med kvantitative krav som:

- X antal løntilskudsjob skal besættes
- Y antal kr. skal anvendes til uddannelse
- Rettidighed i aktivering for Z antal personer

Gennem resultatkontrakter og politisk pres etableres der en incitamentsstruktur, der gennem økonomiske refusioner animerer jobcenteret til at honorere disse krav

Gennem resultatkontrakter og politisk pres etableres der en incitamentsstruktur, der gennem økonomiske refusioner animerer jobcenteret til at honorere disse krav. Ledelsen stiller følgelig mere eller mindre håndfaste krav til sagsbehandlerne, angående antallet af og indholdet i produktionen af jobplaner, samt overholdelse af rettidigheden.

Konkret kan det betyde:

- at sagsbehandleren udarbejder en jobplan uden noget meningsfyldt indhold for at opfylde kravet om rettidighed
- at sagsbehandleren anvender et politisk prioriteret redskab, eks. offentligt løntilskudsjob, selvom han grundlæggende vurderer et konkret uddannelsesforløb som mere hensigtsmæssigt
- at sagsbehandleren, for at fylde et af Jobcenteret rekvireret holdforløb op, tilmelder en person, for hvem formålet er tvivlsomt

I disse situationer vil sagsbehandleren være stillet overfor et etisk dilemma

I disse situationer vil sagsbehandleren være stillet overfor et etisk dilemma. Hvis han handler i overensstemmelse med Jobcenterets institutionelle interesser, vil han handle mod sin fagetik. Hvis han handler i overensstemmelse med den vejledningssøgendes og arbejdsmarkedets interesser, vil han handle etisk rigtigt, men udøve civil ulydighed, og dermed risikere dermed forbundne represalier.

New public management - en slange i paradiset

Der er gennem de sidste 10 – 15 år sket en djøficering af den offentlige administration, hvor Finansministeriet er rykket op som det mest bestemmende ministerium. Betegnelsen djøficering er et udtryk for, at

de ansatte der er organiseret i Dansk Jurist og økonomforbund, kaldet djøfere, har en stigende indflydelse i embedsværket.

Det er væsentligt i den offentlige administration løbende at sikre, at de offentlige midler bliver anvendt bedst muligt. Da det er vanskeligt, nogle vil mene umuligt, at måle de offentlige ydelsers kvalitet, opstilles der i stedet nogle kvantitative mål for den offentlige produktion. Ved at opstille nogle mere eller mindre vilkårlige kvantitative mål, succeskriterier, og til opfyldelsen af disse at knytte en økonomisk incitamentsstruktur, sikrer embedsværket, at den offentlige indsats kan styres centralt fra København. Denne styringsmetode af de offentlige midler, der anvendes til velfærdsstatens institutioner, kaldes New Public Management. Gennem de sidste 10-15 år har denne styringsmetode i ubemærkethed fået en stor og stadig stigende indflydelse på den måde, det danske samfund er indrettet på.

Spørgsmålet er i hvor høj grad, der er overensstemmelse mellem de opstillede kvantitative mål og institutionens formål.

I 2010 skulle et Jobcenter arbejde for, at der blev iværksat ca. 400 offentlige løntilskudsjob, i 2011 er målet ca. 800.

Hvordan kan man tro at denne fordobling af offentlige løntilskudsjob i 2011, der er fastsat i statsadministrationen, i højere grad end tilfældet var i 2010 kan medvirke til at jobcenterets egentlige formål bliver tilgodeset?

Når myndighedssagsbehandleren vejleder en arbejdssøgende borger, og i den forbindelse udarbejder en jobplan, der er en skriftlig kontrakt mellem ham og den arbejdssøgende, er formålet for ham, såvel som for borgeren, at de aktiviteter, der er indeholdt i jobplanen, vil medvirke til at styrke borgerens muligheder for at opnå ordinært arbejde og dermed blive selvforsørgende. De midler der kan bringes i anvendelse for at opfylde dette formål er kurser, uddannelse, virksomhedspraktik og offentlige og private løntilskudsjob. Sagsbehandleren kan ikke, før han har talt indgående med de arbejdssøgende, have en idé om, hvilke midler der vil være mest hensigtsmæssige at bringe i anvendelse.

Det der er væsentligt for sagsbehandlerens muligheder for at opnå et godt resultat af sit arbejde er, at han har store frihedsgrader til at kunne skræddersy indholdet i den enkelte jobplan i forhold til borgernes behov, herunder økonomiske muligheder i forhold til at kunne bevillige kurser og uddannelser. Det var tilfældet ved indførelsen af den store arbejdsmarkedsreform i 1994, men mulighedsrummet er gradvist blevet mindre efterfølgende. Årsagen er for en stor del de detaljerede proceskrav, der er indeholdt i New Public Management, og som samtidigt øger graden af bureaukratisering af arbejdsprocesserne. Det der er på spil er, at der sker en forveksling mellem formål, kvantitative mål og midler i udmøntningen af beskæftigelsespolitikken.

Spørgsmålet er i hvor høj grad, der er overensstemmelse mellem de opstillede kvantitative mål og institutionens formål

Der sker en forveksling mellem formål, kvantitative mål og midler i udmøntningen af beskæftigelsespolitikken

For den nyuddannede arbejdssøgende akademiker vil de midler, der vil være mest hensigtsmæssige at tage i anvendelse ofte være virksomhedspraktik og efterfølgende offentligt løntilskudsjob. Formålet med at anvende disse midler er primært, at de kan medvirke til at afbalancere kvalifikationsprofilen, der som nyuddannet har en teoretisk slagside. For den uuddannede borger, eller den borger, der af helbredsmæssige årsager ikke længere kan anvende sin uddannelse, vil det derimod typisk være relevant at sikre den fornødne opkvalificering til arbejdsmarkedet gennem kurser og/eller uddannelse.

Disse eksempler er tænkt at illustrere, at det ikke er meningsbærende gennem centralt fastsatte proceskrav at detailstyre vejledningsindsatsen i beskæftigelsespolitikken, som tilfældet er. Hvis jobcenterets formål skal kunne opnås, er det nødvendigt, at der udarbejdes individuelle handlingsplaner, der tager udgangspunkt i den enkelte borgeres situation og arbejdsmarkedets behov. Når antallet af løntilskudsjob, løntilskudsjob der som nævnt er et middel, bliver ophøjet til at være et mål, hvis opfyldelse indikerer at institutionens formål er opnået, har vi et problem.

Gennem en økonomisk incitamentsstruktur, der bliver aktualiseret i detaljerede proceskrav, bestemmes det centralt, hvilke midler der er relevante at anvende, uagtet den enkelte borgeres situation. Dette er i direkte modstrid med den tilgængelige vejledningsfaglige viden om, hvad der virker, ligesom det står i modsætning til de etiske retningslinjer i vejledningen som RUE, Rådet for uddannelse og erhvervsvejledning, der bl.a. rådgiver regeringen i beskæftigelsespolitiske spørgsmål, fremsatte i 1995.

Der anføres det, at det er væsentligt for vejledningen og den vejledningssøgende, at vejlederens tilgang til det fælles projekt er baseret på:

Respekt, herunder ret til selvbestemmelse,

Uafhængighed, vejledningen skal være neutral og uafhængig. Vejledningen skal varetage den vejledningssøgendes interesser – og ikke politiske interesser.

Åbenhed, det skal klargøres, hvilke roller/funktioner vejlederen varetager.

Derudover nævnes vigtigheden af fortrolighed og saglighed.

I et politisk styret system, som jobcenteret er en del af, er der repræsenteret en lang række politiske, økonomiske og sociale interesser, hvoraf mange kan være modstridende. En af de interesser, der har betydning, men som ikke altid træder i karakter i aktørernes bevidsthed, er aktiveringssystemets egeninteresse. Et af problemerne ved denne interesse

Gennem en økonomisk incitamentsstruktur, der bliver aktualiseret i detaljerede proceskrav, bestemmes det centralt, hvilke midler der er relevante at anvende

er, at dens realisering kan underminere det saglige, arbejdsmarkedsrelevante indhold i de udarbejdede jobplaner, til skade både for den ledige og for arbejdsmarkedet, og dermed for samfundet.

Det er min forhåbning, at den nye regering vil fokusere på, hvad det beskæftigelsespolitiske formål er i aktiveringssystemet, og at den vil medvirke til at genetablere det mulighedsrum, der tidligere har været for vejledningen i jobcentrene. Det vil bl.a. implicere, at den afbureaukratisering, der har været talt om i 10 år, bliver aktualiseret. Der er behov for at den offentlige administration forholder sig til de reelle problemer, der har behov for en løsning, frem for at forfølge de mål, der er kvantitativt frem for kvalitativt baseret.

De sidste 10 år har der været en stigende tendens til, at det der kan måles og vejes tillægges værdi, og indgår som parameter i en evalueringskultur, der til ære for den fri konkurrence kan sættes i tabeller, der kan rangordne de enkelte institutioner.

Det er en uheldig tendens, der på trods af det erklærede formål, underminerer kvaliteten af arbejdet i de offentlige institutioner. Der er behov for at viden, erfaring og kreativitet bliver sluppet fri i den offentlige administration, til gavn for arbejdsmiljøet, men først og fremmest til gavn for borgerne, der på den måde igen vil komme i centrum, i stedet for at være en brik i et refusionspuslespil.

Svend Broholm er uddannet socialrådgiver og uddannelses- og erhvervsvejleder, og har arbejdet som erhvervsvejleder i 17 år, først i Arbejdsformidlingen, og siden 2007 i Jobcenter Odense.

Der er behov for at den offentlige administration forholder sig til de reelle problemer, der har behov for en løsning

Helhedssynet i socialt arbejde – er det stækket af de senere års socialpolitiske tiltag?

Udgangspunktet for dette temanummer er, at en række socialpolitiske tiltag i de senere år har ændret vilkårene for det sociale arbejde. I forlængelse heraf skal det i denne artikel diskuteres, hvad de ændrede vilkår kan betyde for anvendelse af en helhedsorienteret tilgang for løsning af sociale problemer. Når jeg skriver kan, er det fordi der stort set ikke forligger forskning eller undersøgelser om problemstillingen. Det betyder at jeg alene kan analysere nogle tendenser og diskutere deres mulige og sandsynlige virkninger.

Hvorfor et helhedssyn – og anvendes det?

Af Jens Guldager

Mennesker med sociale problemer lever – ligesom alle andre – i komplekse livssammenhænge – helheder – hvor individuelle forhold som f.eks. individuelle ønsker/fremtidsdrømme, styrker og svagheder (individniveau), medmenneskelige relationer som familieforhold og stærke eller svage netværk (gruppeniveau), organisatoriske tilknytninger til f.eks. arbejdspladsen, fagforeningen og den kommunale forvaltning (organisationsniveau) samt bredere samfundsmæssige forhold såsom materielle, sociale og kulturelle ressourcer og muligheder (samfundsniveau) – samspillet mellem alle disse forhold har indflydelse på om man har sociale problemer og hvilke sociale problemer, der er tale om. Helhedssynet eller det helhedsorienterede sociale arbejde bygger således på, at man ikke kan forstå det enkelte menneske eller den enkelte families problemer, ressourcer og behov i sig selv, men at de må forstås ud fra et helhedssyn, der omfatter og medtænker deres samlede livssituation – eller mere præcist: de forhold og faktorer i deres samlede livssituation, der har sammenhæng med og kan forklare deres problemer, ressourcer og behov (For uddybning se Ejrnæs & Guldager 2008,

Bo m.fl. 2011). For praktikere på det sociale arbejdes område indebære dette, at de benytter sig af og kombinerer viden og teori fra mange specialiserede professioner, så som psykologer, psykiatere, jurister, sociologer mv. – i et helhedssyn. Og her er pointen, at praktikerens brede og tværfaglige helhedssyn giver en mere kvalificeret forståelse af borgerens sociale problemer end den specialiserede professionsviden alene og en kvalificeret forståelse er grundlaget for en relevant indsats.

I dansk tradition har helhedssynet spillet en central rolle såvel lovgivningsmæssigt som i socialrådgiverfagets selvforståelse. Man kan sige at Helhedssynet er en helt central tankefigur i faget. Det kan aflæses i socialrådgiverfagets grundbøger, ligesom det kan dokumenteres i mange mindre kvalitative studier, hvor socialrådgivere generelt lægger vægt på at de arbejder helhedsorienteret eller at de ønsker at arbejde helhedsorienteret. Lidt polemisk kan man sige, at det nok er svært at finde socialrådgivere, der ikke siger at de søger at leve op til professionsidealet om at benytte et helhedssyn i deres arbejde med borgerne/klienterne.

Om socialrådgiverne faktisk arbejder helhedsorienteret og hvordan de gør det, ved man mig bekendt ikke så meget om. Mine egne erfaringer fra flere mindre kvalitative studier og evalueringer er, at næsten alle siger at de bestræber sig på det; men at det er meget forskelligt hvordan de gør det. I to evalueringer (Guldager 1998 og 2007) af to forskellige projekter, der arbejdede med mennesker med mange og sammensatte sociale problemer, vurderede jeg, at den systematisk helhedsforståelse af klienternes problemer og i forlængelse heraf den helhedsorienterede indsat var helt central for de forløb, hvor indsatsen lykkedes.

Så mit udgangspunkt er at det i socialt arbejde er både frugtbart og nødvendigt at arbejde med et helhedssyn med to forbehold. Det ene er, at det ofte kan være uklart, hvad det indebærer at arbejde helhedsorienteret; hvilke forhold og faktorer indgår i helhedssynet, hvordan arbejder man med det i forhold til klienterne og hvad indeholder og kendetegner den helhedsorienterede indsat? Det andet forbehold kan måske lettest belyses juridisk, hvor en grundtanke er, at socialrådgiveren kun må medtænke og søge oplysninger om forhold, der er relevante for løsningen af det givne sociale problem. Helhedstænkningen må med andre ord ikke medføre, at borgere/klienter udspørges eller analyseres i forhold til hele deres livssituation, hvis det ikke er relevant i forhold til det givne sociale problem.

De nye vilkår for det sociale arbejde

Der er mange socialpolitiske tiltag, som har ændret vilkårene for det sociale arbejde i de senere år. Jeg har valgt nogle få ud, som jeg tror har betydning for anvendelsen af et helhedssyn. Det er: 1) indførelse af

Praktikerens brede og tværfaglige helhedssyn giver en mere kvalificeret forståelse af borgerens sociale problemer end den specialiserede professionsviden alene

Om socialrådgiverne faktisk arbejder helhedsorienteret og hvordan de gør det, ved man mig bekendt ikke så meget om

Der er mange socialpolitiske tiltag, som har ændret vilkårene for det sociale arbejde i de senere år

standardiserede metodekoncepter/manualer 2) ny arbejdsmarkedsdiskurs med ændret forvaltningsstruktur, nye og flere procedure- og dokumentationskrav, nye refusionsregler og øget udlicitering 3) generelt øget organisatorisk kontrol af sagsbehandlere.

Indførelse af standardiserede metodekoncepter/manualer

På beskæftigelsesområdet er indførelsen af arbejdsevneметоден formentlig den vigtigste. Det er en beskrivelsessystematik som sagsbehandleren skal udfylde sammen med borgeren/klienten. Den angiver hvilke oplysninger der indhentes som grundlag for en vurdering af borgerens/klientens arbejdsevne; en vurdering der skal ligge til grund for hvilken foranstaltning, der skal iværksættes (arbejdsafprøvning, aktivering, førtidspension m.m.). Principielt tror jeg at det er en god idé med en sådan beskrivelsestjekliste, så sagsbehandleren »kommer hele vejen omkring« borgerens/klientens problematik. Faktisk kan man argumentere for at en sådan er med til at sikre, at alle relevante forhold og faktorer bliver oplyst og dvs. til at sikre en helhedsorienteret beskrivelse af borgerens/klientens problemer, ressourcer og behov. Om den fungerer sådan afhænger i mine øjne først og fremmest af to ting: 1) om systematikken er fyldestgørende og 2) om hvordan udfyldningen af den foregår.

Med hensyn til arbejdsevneметоден systematik er det påfaldende at den har så stor vægt på borgerens/klientens ressourcer og så lidt vægt på pågældendes problemer. Jeg mener bestemt at fokuset på ressourcerne er frugtbart samtidig med, at det er betænkeligt at problemerne er så lidt belyst/vægtet, idet jeg tror at det er helt centralt at belyse samspillet mellem problemer, ressourcer og behov som grundlag for den rette indsats. I den betydning lægger arbejdsevneметоден op til et »skævt« helhedssyn. Ligeledes er det betænkeligt ved beskrivelsen af arbejdsevneметоден, at der ikke lægges vægt på arbejdsmarkedets efterspørgsel af arbejdskraft; ud fra den enkle tanke, at om man kan få arbejde med f.eks. en svækket arbejdsevne afhænger ikke kun af denne i sig selv; men i lige så høj grad af, om der er arbejdsgivere, der kan bruge denne svækkede arbejdsevne. Så også i denne betydning lægger arbejdsevneметоден op til et »skævt« helhedssyn.

Hvordan arbejdsevneметоден bruges er helt afgørende. Som yderligheder har jeg set to udgaver. I den ene bruges den rent bureaukratisk og dvs. som en helt overfladisk tjekliste, et skema der skal udfyldes fordi det lovgivningsmæssigt og administrativt er krævet og hvor oplysninger, der tages ind, er overfladiske og formentlig også ofte er upålidelige – hovedhensynet synes at være at sagsbehandleren opfylder sin bureaukratiske pligt til at bruge metoden – ikke at få et grundigt og pålideligt oplysningsgrundlag. En sådan udfyldning kan selvsagt ikke

I den betydning lægger arbejdsevneметоден op til et »skævt« helhedssyn

give et relevant oplysningsgrundlag for et menneskes arbejdsevne. I den anden yderlighed har jeg på et projekt (Guldager 2007) for arbejdsløse med sammensatte sociale problemer set socialrådgivere arbejde meget seriøst med arbejdsevnetoden forstået på den måde, at de sammen med klienterne ud fra denne beskrivelsessystematik grundigt fik belyst deres arbejdsmæssige ressourcer suppleret med det, der er undertonet i arbejdsevnetoden, nemlig deres andre problemer og de barrierer de havde, som hindrede dem i at få arbejde; altså en kvalificeret helhedsbeskrivelse af klienternes livssituation med henblik på at få dem i arbejde eller som sidste mulighed på førtidspension.

Ny arbejdsmarkedsdiskurs med ændret forvaltningsstruktur, nye og flere procedure- og dokumentationskrav, nye refusionsregler og øget udlicitering

Forholdet mellem socialpolitik og arbejdsmarkedspolitik har ændret sig markant i de senere år. Det kan aflæses af to forbundne bevægelser. Den ene handler om ændringen fra en welfare til en workfare diskurs. Den anden er organisatorisk og drejer sig om at socialministeriet ressortområde er blevet kraftigt formindsket, idet en række opgaver er flyttet over til beskæftigelsesministeriet. Begge dele har, tror jeg, betydet svækkede rammer for at arbejde helhedsorienteret. Det betyder at der er kommet langt større fokus på at få mennesker med sociale problemer i beskæftigelse og blive selvforsørgende. Det er der i mine øjne ikke noget galt i. Det betænkelige er – først og fremmest i forhold til mennesker med problemer ud over arbejdsløshed (psykisk syge, misbrugere, familieproblemer m.v.) – at de bliver jaget rundt i diverse aktiveringer, arbejdsprøvninger mv., i mange tilfælde helt udsigtsløst, fordi der ikke samtidigt bliver arbejdet med deres andre problemer, der ofte netop udgør barrierer for at de kan få og holde et arbejde. Her knækker helhedssynet på den måde, at man ikke ser på samspillet af de mange forhold og faktorer, der har betydning i deres livssituation og også for deres mulighed for at få arbejde. Denne tendens bliver tillige understøttet af en ny forvaltningsstruktur på beskæftigelsesområdet, der betyder, at den arbejdsløse med problemer ud over arbejdsløshed nu har tre sagsbehandlere: en der tager sig af beskæftigelsesindsatsen, en der tager sig af økonomien og en der skal tage sig af problemerne ud over arbejdsløsheden. En sådan forvaltningsstruktur er nærmest kontraindicerende i forhold til at arbejde helhedsorienteret – i mine øjne hovedløst og stakkels de klienter, der skal forsøge at få deres liv til at hænge sammen med tre forskellige sagsbehandlere, der hver især har deres forskellige fokus og viden om pågældende. Igen er der tale om mennesker med problemer ud over arbejdsløshed. For mennesker der »kun« er arbejdsløse giver det næppe anledning til problemer. Samtidig

Forholdet mellem socialpolitik og arbejdsmarkedspolitik har ændret sig markant i de senere år

Her knækker helhedssynet

En sådan forvaltningsstruktur er nærmest kontraindicerende i forhold til at arbejde helhedsorienteret

med denne ændring af forvaltningsstrukturen er der sket en ændring af bemanningen på jobcentrene. Tidligere var de helt overvejende bemandede med socialrådgiver; nu er disse i mindretal i forhold til ansatte med alle mulige forskellige uddannelser. Det har formodentligt også svækket den helhedsorienterede tilgang.

Indførelsen af en lang række processuelle regler

Et andet markant træk ved de senere års socialpolitik er indførelsen af en lang række processuelle regler i forbindelse med sagsbehandlingen, herunder krav om anvendelse af visitationsværktøjer, indplacering af de arbejdsløse i matchkategorier, opfølgingsregler med tidsfrister, nye refusionsregler, der forfordeler bestemte indsatser, skærpede regler om tilsyn, kontrol, indberetninger, overvågning mv. En række sagsbehandlingsregler og en række dokumentationskrav. Det ligger uden for denne artikels rammer at forsøge at vurdere disse mange nye tiltags nytte og relevans – eller tåbelighed – som nye vilkår for det sociale arbejde. Men samlet set er der ikke tvivl om, at de meget kraftigt har øget sagsbehandlerne administrative opgaver til fordel for de direkte klientorienterede arbejde. Der er tale om en markant bureaukratisering, som er meget betænkelig, netop fordi det går ud over det klientorienterede arbejde, der i mine øjne er en forudsætning for en relevant helhedsorienteret indsats.

Der er tale om en markant bureaukratisering, som er meget betænkelig, netop fordi det går ud over det klientorienterede arbejde

Generelt øget organisatorisk kontrol af sagsbehandlere

Lidt sammenfattende kan man sige, at et hovedtræk ved mange af de nyere socialpolitiske tiltag er, at der er tale om en markant bureaukratisering af det sociale arbejde med en tilsvarende kraftig øget kontrol af sagsbehandlerne. En i mine øjne helt afgørende pointe er her, at der i hovedsagen er tale om en bureaukratisk/administrativ kontrol af sagsbehandlerne kombineret med en centralisering af metoder, indsatser mv. Et vist omfang af bureaukratisering og centralisering er uomgængeligt af hensyn til retssikkerhed, ensartet behandling, økonomisk styring mv. Men det forekommer mig at de senere års tiltag i denne retning er gået langt ud over fornuftens og hensigtsmæssighedens grænser, hvor jeg med fornuft og hensigtsmæssighed tænker på styrkelse af relevant og kvalificeret socialt arbejde i forhold til at afhjælp og løse sociale problemer. Skal dette styrkes tror jeg det er nødvendigt i en vis udstrækning at afbureaukratisere og decentralisere og ikke mindst styrke den faglige støtte og kontrol i de organisationer der udfører arbejdet. Det – og ikke flere regler eller standardiseringer – vil også kunne styrke det helhedsorienterede sociale arbejde. Som underbygning heraf, og som rosinen i pølseenden, var en af mine erfaringer fra mine mindre undersøgelser og evalueringer, at den kommune, der efter min vurdering, generelt set ydede den bedst sociale indsats også var kendetegnet ved, at den toppede i forhold til faglig støtte og faglig kontrol af medar-

Et vist omfang af bureaukratisering og centralisering er uomgængeligt af hensyn til retssikkerhed, ensartet behandling, økonomisk styring mv.

bejderne. Hvor den faglige støtte og kontrol bl.a. bestod i at vanskelige sager, undersøgelser, vurderinger af problemer, indsatser mv. skulle fremlægges i et relevant fagligt forum til diskussion – for bl.a. at sikre en relevant helhedsorienteret indsats.

Jens Guldager er sociolog og ekstern lektor ved Kandidatuddannelsen i socialt arbejde, Ålborg Universitet samt tidligere lektor ved Den sociale Højskole i København. Forfatter og medforfatter til bøger, forsknings- og evalueringsrapporter inden for det sociale område.

Litteratur:

Karen-Asta Bo, Jens Guldager, Birgitte Zeeberg (red. 2011): *Udsatte børn – et helhedsperspektiv*. Kbh.: Akademisk Forlag.

Morten Ejrnæs & Jens Guldager (2008): *Helhedssyn og forklaring i sociologi, socialt, sundhedsfagligt og pædagogisk arbejde*. Kbh.: Akademisk Forlag.

Jens Guldager (1998): *Hallo! Hvad med i morgen? Evaluering af revalideringsprojekt på Center for Rådgivning og udvikling*. Kbh.: Center for forskning i socialt arbejde.

Jens Guldager (2007): *Projekt Janus – en evaluering*. Kbh.: Center for forskning i socialt arbejde.

Metodeudvikling: Centrale udmeldinger og lokale udfordringer

Som metodeudvikler på det specialiserede socialområde manøvrer man mellem centralt formulerede metodedefinitioner og den lokale praktiske virkelighed. I denne artikel diskuteres det seneste tiårs metodefokusering i lyset af praktiske erfaringer med metodeudvikling i kommunerne. Der peges på, at særligt to forhold omkring metodeudvikling mangler fokus i den nuværende diskussion af dansk socialpolitik. For det første diskuteres det, hvorvidt de mange metodeudviklingsprojekter i virkeligheden fører til nye metoder. For det andet diskuteres det, hvorvidt det overhovedet er nye metoder, der er behov for.

Metodeudvikling på det sociale område

Af Jesper Henriksen

En betragtelig del af metodeudviklingen på det sociale område i Danmark sker gennem Servicestyrelsen. Servicestyrelsen blev etableret i 2003 som en styrelse under Socialministeriet. På Servicestyrelsens hjemmeside kan man læse at styrelsen skal ... bidrage aktivt til en vidensbaseret socialpolitik, der medvirker til effektive sociale ydelser til gavn for borgerne. I Styrelsens mission kan man endvidere læse at Vi udvikler nye metoder og redskaber samt iværksætter nye initiativer.

I Servicestyrelsens otteårige historie er en lang række metodeudviklingsprojekter blevet gennemført

I Servicestyrelsens otteårige historie er en lang række metodeudviklingsprojekter blevet gennemført. En stor del af disse er finansieret gennem socialministerielle puljemidler, og den praktiske gennemførelse af metodeudviklingen udbydes ofte til eksterne leverandører. En typisk model for projekterne er, at de gennemføres over tre til fire år af et privat konsulentfirma i samarbejde med tre til fem kommuner. Ofte er projekterne inddelt i en udviklingsfase, en afprøvningsfase og en evalueringsfase. Når de tre år så er gået, er der udviklet en ny metode for løsningen af en given social problemstilling. Som nogle få eksempler på

projekter af denne type kan nævnes Bedre Tværfaglig Indsats (2006), Den Koordinerende sagsbehandler på Handicapområdet (2008) og Fremskudt sagsbehandling (2010). Alle projekter, hvor konsulenthuset, hvor jeg er ansat, har været involveret i den praktiske gennemførelse af metodeudviklingsaktiviteterne. Alle de nævnte projekter har været gode og spændende projekter, som forhåbentligt har sat sig varige positive spor i de deltagende kommuners praksis. Spørgsmålet er om metodeudviklingen har ført til egentlige nye metoder?

Spørgsmålet er om metodeudviklingen har ført til egentlige nye metoder?

Metoder i det sociale arbejde ifølge SFI

Hvornår er noget overhovedet en metode? Allerede kort efter etableringen af Servicestyrelsen (den gang Styrelsen for Social Service) finansierede denne en undersøgelse af metodebegrebet i socialt arbejde. Undersøgelsen blev gennemført af SFI og i 2007 udkom rapporten »Metoder i socialt arbejde – begreber og problematikker.«

I denne kan man læse, at det sociale arbejde, for at være metodisk, skal være formålstjenstligt, planlagt og systematisk. Det vil sige, at der skal defineret et mål eller en intention med arbejdet, socialarbejderen skal have en klar idé om, hvilke værktøjer eller redskaber der virker for at nå målet, og endelig skal arbejdet foregå systematisk. At arbejdet skal være systematisk betyder, at fremgangsmåden skal være mulig at gentage i flere konkrete sager og af flere forskellige socialarbejdere. Endvidere lærer man, at metodisk socialt arbejde baserer sig på systematiseret og evidensbaseret viden.

På Servicestyrelsens hjemmeside kan man i dag finde denne lignende definition på social metode: Systematisk og struktureret, problemløsende viden konkretiseret i en beskrevet indsats, der skal forebygge eller tilgodese behov for aktivitet og deltagelse, der kan følge af fysisk/psykisk funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer.

Hvad kommer der ud af metodeudviklingsprojekterne?

Et konkret eksempel: Servicestyrelsen har i en årrække sat fokus på den tværfaglige indsats for udsatte børn og unge. Fra 2004 til 2009 var der afsat 80 mio. kroner fra satspuljen til styrkelse af det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde samt til udvikling og udbredelse af metodeprojekter i forhold til børn af forældre med misbrug eller psykisk sygdom... De 80 mio. blev fordelt over først en ansøgningspulje, hvor 38 lokale projekter fordelt over hele landet afprøvede forskellige initiativer til at styrke samarbejdet på området. Dernæst iværksattes et udviklingsprojekt over to år, der skulle samle op på erfaringerne fra de 38 første projekter, og hvor der, i samarbejde med fire kommuner, en region og leverandørorganisationer på misbrugsområdet, skulle udvikles, afprøves og formidles en generel samarbejdsmodel for det tværfaglige

og tværsektorielle samarbejde. Sidst blev der udbudt en ansøgningspulje, hvor 19 kommuner fik midler til støtte til implementering af den udviklede samarbejdsmodel.

I konsulenthuset, hvor jeg arbejder, var vi involveret i udviklingsprojektet, og fulgte arbejdet med den efterfølgende ansøgningspulje tæt. Udviklingsarbejdet resulterede i en model for samarbejdet, der indeholdt en begrebsramme, konkrete redskaber, arbejdsgangsbeskrivelser og både implementerings- og evalueringsovervejelser. Modellen var både meget velbeskrevet og lagt meget systematisk an. Ligeledes var der tydelige overvejelser om sammenhængen mellem formål og indhold i modellens forskellige dele. På denne måde levede modellen op til Servicestyrelsens egen beskrivelse af krav til sociale metoder. Dog kan man ikke i et to-årigt udviklingsforløb opnå systematiseret eller evidensbaseret viden om den nye metodes resultater og effekter. Således kunne den udviklede model ikke leve op til alle krav til en social metode. Af samme grund argumenterede konsulenthuset, hvor jeg arbejder, i 2008 for, at der skulle knyttes systematisk evaluering eller forskning til de 19 implementeringsprojekter. Dette ville have givet muligheden for at indsamle og systematisere viden om metodens virkning – men det var der ikke midler til.

Hvis man ser på det ovenfor beskrevne metodeudviklingsforløb i forhold til SFI og Servicestyrelsens beskrivelser af, hvad metoder i socialt arbejde er, kan det godt opleves som om, at man kun kommer halvt i mål – og så starter forfra igen

Vi efterlyser således en mere langsigtet og systematisk metodeudviklingsstrategi for det sociale arbejde i Danmark

Hvis man ser på det ovenfor beskrevne metodeudviklingsforløb i forhold til SFI og Servicestyrelsens beskrivelser af, hvad metoder i socialt arbejde er, kan det godt opleves som om, at man kun kommer halvt i mål – og så starter forfra igen.

Dette skal ikke opfattes som en kritik af de gennemførte projekter – men som et spørgsmål om, hvorvidt det har ført til nye metoder i en snæver forstand. Min påstand er, at hvis målet er at udvikle nye metoder, i SFI og Servicestyrelsens snævre forståelse af begrebet, så skal der meget mere til. Så skal der en mere systematisk og en mere langsigtet indsats til, hvor de udviklede metoder kan afprøves bredt i en længere periode.

Et af problemerne er, at metodeudviklingen ofte er finansieret gennem fireårige satspuljeaftaler. Derfor skal udviklingsarbejdet (med både kortlægning, udvikling, afprøvning, evaluering og formidling) ofte være gennemført inden for højst fire år. Det relativt begrænsede tidsperspektiv giver ikke mulighed for at gennemføre målinger af sociale metoders effekt, da effekten af sociale indsatser netop ofte først kan ses over meget lang tid. Vi efterlyser således en mere langsigtet og systematisk metodeudviklingsstrategi for det sociale arbejde i Danmark.

Er det overhovedet nye metoder, der er behov for?

I konsulenthuset, hvor jeg arbejder, arbejder vi med en række metodeudviklingsprojekter, der handler om at kvalificere koordination og

samarbejde i sagsbehandlingen. Vi går typisk ud i kommunerne og taler med praktikere og borgere om hvor udfordringerne er, og hvad der kan forbedres. Efterfølgende faciliterer vi en proces, hvor praktikere udvikler nye værktøjer og nye arbejdsgange, der understøtter en koordineret tilgang til borgernes sagsforløb. Der er ofte stor opbakning til projekterne blandt medarbejderne, der møder borgerne i deres daglige arbejde. Alle giver udtryk for, at sagernes kompleksitet er en stor udfordringer og at bedre koordination vil løfte indsatsen – både for borgere og medarbejdere. Når de nye værktøjer og arbejdsgange er udviklet og skal præsenteres for ledelse og kolleger, hører vi ofte: »Det I laver der, det er jo bare god sagsbehandling«. »Ja«, svarer vi, »det er det sikkert« – og så bliver vi hurtigt enige med medarbejderne om, at det er en god sagsbehandling, som i mange tilfælde ikke honoreres i den nuværende praksis. Pointen er, at det ofte ikke er det socialfaglige indhold i praksis, der skal ændres – det er mulighederne for at udøve det socialfaglige, der skal styrkes. Problemet med koordination af komplicerede borgerforløb er ikke, at praktikerne ikke ved, hvordan man koordinerer. Problemet er, at de ikke har rammerne til at gøre det, de godt ved, er det rigtige at gøre.

Vores erfaringer tyder således på, at det ikke er endnu en ny måde at lave tværfagligt samarbejde på, der mangler. Eller endnu en ny måde at lave koordinering på, der mangler. Eller endnu en ny måde at lave handleplaner på, der mangler. Snarere er det en systematisk og vidensbaseret implementering af den gode praksis – som et langt stykke hen ad vejen allerede er kendt.

Og hvad er det så ved rammerne, som blokerer for den gode praksis? I vores erfaring er der i hvert fald tre punkter, der vanskeliggør gennemførelsen af en god social praksis. For det første er der tid. Rigtig mange sagsbehandlere arbejder under et meget stort tidspres, der betyder, at socialarbejderen ikke altid kan levere den indsats, som de selv vurderer, at der er behov for. For det andet er der indsatsens fragmentering. Lovgivning og organisering gør det vanskeligt at lave helhedsorienteret socialt arbejde. Igen og igen møder vi socialarbejdere og borgere, der er frustrerede over silotænkning. Sidst men ikke mindst oplever vi en stor mangel på rum for systematisk og løbende faglig refleksion. Her spiller ledelse af det sociale område en stor rolle. Der må og skal være plads til faglig refleksion over egen praksis i den sociale indsats.

Fokus på rammerne for metodeudvikling og metodeanvendelse

På baggrund af ovenstående diskussion oplever vi i konsulenthuset, hvor jeg arbejder, at der er behov for en mere langsigtet og systematisk metodeudviklingsstrategi og et større fokus på rammerne for anvendelsen af den viden og de metoder vi allerede kender.

Pointen er, at det ofte ikke er det socialfaglige indhold i praksis, der skal ændres – det er mulighederne for at udøve det socialfaglige, der skal styrkes

I vores erfaring er der i hvert fald tre punkter, der vanskeliggør gennemførelsen af en god social praksis

Nødvendigt
løbende at udvikle
de fremgangs-
måder, som
socialarbejdere
anvender

Der er selvfølgelig brug for at arbejde systematisk med udviklingen af nye metoder. Verden udvikler sig til stadighed og nye sociale problemer kommer til. Derfor er det nødvendigt løbende at udvikle de fremgangsmåder, som socialarbejdere anvender. Her er der behov for en mere systematisk og mere langsigtet tilgang. Men lige såvel som der er behov for at se kritisk på metoderne, er der behov for at se kritisk på de rammer, der er for udfoldelsen af det sociale arbejde. Socialarbejdere ved og kan rigtigt meget – men oplever ofte, at der ikke er mulighed for at gøre det, som god socialfaglig metode tilsiger, skal gøres. En god metode gør det ikke alene.

Jesper Henriksen, cand.scient.adm (2000) er Chefkonsulent i Socialt Udviklingscenter SUS og ekstern lektor ved Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde, Aalborg Universitet. Jesper Henriksen har erfaring fra både forskning, undervisning og offentlig forvaltning. Erfaren projektleder fra en række større projekter i SUS.

Retssikkerhed og økonomiske sanktioner overfor kontanthjælpsmodtagere

At hensynet til borgerens retssikkerhed spiller en vigtig rolle i den kommunale sagsbehandling, kan næppe komme som en stor overraskelse. Til trods herfor argumenterer vi i herværende artikel for, at fortolkningen af, hvad retssikkerhedsbegrebet indebærer, varierer så meget, at det giver store udfordringer i konkret praksis.

Retssikkerhedsbegrebet handler i sin grundform om den retlige regulering, der skal sikre den enkelte en række rettigheder som borger i et retssamfund. Disse lovsikrede rettigheder gør sig gældende både mellem samfundets borgere, såsom at tyveri og overgreb bliver straffet, men også mellem borger og stat, såsom at der er lighed for loven og at den enkelte er sikret en retfærdig rettergang. I Danmark er det en grundlovssikret rettighed, at borgere der ikke kan forsørge sig selv og sine egne, er berettiget til at modtage økonomisk understøttelse (jf. Grundlovens § 75, stk. 2). Til gengæld har modtageren af offentlig understøttelse pligt til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet eller til aktivt at udnytte sine arbejdsmuligheder og tage imod et rimeligt tilbud om arbejde. Derudover har de arbejdsløse pligt til at møde til samtaler på jobcentret og deltage i tilbud om aktivering. Overholdes disse krav ikke, kan det udløse en økonomisk sanktion i form en nedsættelse eller frafald af ydelsen.

Inden for de sidste 10 år er der sket en markant vækst i anvendelsen af økonomiske sanktioner i kontanthjælpssystemet. Det gælder også personer, der af jobcentret er vurderet som havende problemer ud over ledighed (dvs. matchkategori 2 og 3). Den stigende brug af økonomiske sanktioner kan både ses i lyset af, at lovgivningen på området gradvist er blevet skærpet siden starten af 1990'erne, målgruppen af borgere der er omfattet af reglerne er blevet udvidet og de aktiveringskrav der stilles til målgruppen, er skærpet. Da muligheden for sanktion er øget markant og da en nedsættelse eller bortfald af den månedlige ydelse ifølge flere undersøgelser kan medføre alvorlige konsekvenser for den sanktionerede, er varetagelsen af borgerens retssikkerhed centralt i den forbindelse.

Fire grundlæggende krav

Økonomiske sanktioner anvendes ud fra en grundlæggende antagelse om, at sanktion eller truslen om sanktion giver borgen et øget incitament

*Af Sille Lundfos
Thuesen og
Dorte Caswell*

Retssikkerhedsbegrebet handler i sin grundform om den retlige regulering, der skal sikre den enkelte en række rettigheder som borger i et retssamfund

Da muligheden for sanktion er øget markant og da en nedsættelse eller bortfald af den månedlige ydelse ifølge flere undersøgelser kan medføre alvorlige konsekvenser for den sanktionerede, er varetagelsen af borgerens retssikkerhed centralt i den forbindelse

I loven er der opstillet en række krav, der skal være med til at sikre borgerens retssikkerhed

til at handle. Det kan eksempelvis være i form af mere intensiv jobsøgning, fremmøde i aktivering eller andet der øger den enkeltes rådighed. Sammenhængen mellem sanktion og handling forudsætter dog: 1) at borgeren er i stand til at leve op til og rette sig efter de krav der stilles, og 2) at borgeren kender og forstår reglerne, og er i stand til rationelt at beregne den risiko der er forbundet med ikke at rette sig efter dem. I loven er der opstillet en række krav, der skal være med til at sikre borgerens retssikkerhed i denne sammenhæng. Det gælder krav om, at:

- borgerens skal vejledes grundigt forud for en sanktion
- borgeren parthøres i forhold til den hændelse, der er årsag til sanktionen
- kommunen forpligter sig til at give borgeren klagevejledning
- kommunen oplyser borgerens sag tilstrækkeligt forud for anvendelse af en sanktionsparagraf.

AKF har netop gennemført en undersøgelse af anvendelsen af økonomiske sanktioner (Caswell m.fl. 2011). Undersøgelsen, der er finansieret af Rådet for Socialt Udsatte, rummer en række både kvantitative og kvalitative analyser om økonomiske sanktioner overfor kontanthjælpsmodtagere. Undersøgelsen viser bl.a. at den kommunale vægtning og fortolkning af retssikkerhedsbegrebet, herunder de fire krav udpeget ovenfor, kan have en afgørende betydning for anvendelsen af økonomiske sanktioner. Analyseresultater og eksempler fra denne undersøgelse danner udgangspunkt for herværende artikel om forholdet mellem retssikkerhed og økonomiske sanktioner.

Grundig vejledning og partshøring

Kravene om grundig vejledning, partshøring og klagevejledning er tre krav, der vedrører den direkte kontakt mellem kommune og borger. Kravene er tæt forbundet med et grundlæggende retsprincip om, at man på forhånd skal vide hvilke handlinger der er strafbare. Dermed er disse krav også tæt forbundet med sanktionernes adfærdsregulerende sigte.

Kommunernes evne til tilstrækkeligt at oplyse borgerne om regler og rettigheder vedrørende sanktioner, er blevet kritiseret ad flere omgange

Kommunernes evne til tilstrækkeligt at oplyse borgerne om regler og rettigheder vedrørende sanktioner, er blevet kritiseret ad flere omgange. Eksempelvis bidrog en undersøgelse, foretaget for Arbejdsmarkedsstyrelsen i 2007, til at der blev gennemført en forenkling af sanktionslovgivningen i 2009 (Arbejdsmarkedsstyrelsen 2007). Undersøgelsen konkluderede bl.a., at intentionen med sanktionsreglerne generelt ikke blev opfyldt, og at der var et betydeligt gab mellem formålet og den faktiske opgaveløsning bl.a. som følge af det meget komplicerede og sammensatte regelsæt omkring sanktioner. En praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen i 2011 tyder dog på, at reglerne på sanktionsområdet

også efter forenklingen i 2009 kan volde sagsbehandlerne problemer (Ankestyrelsen 2011). Praksisundersøgelsen viser, at over halvdelen af de undersøgte sager ville blive ændret eller hjemvist til fornyet behandling, hvis de var blevet fremvist som klagesager. Det er især pligten til at vejlede borgerne i forbindelse med en sanktion og pligten til at sikre, at oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt inden der træffes en beslutning om en sanktion, der halter.

I AKFs undersøgelse var der, i de to casekommuner, der blev analyseret i forhold til deres anvendelse af økonomiske sanktioner (Caswell m.fl. 2011), en opfattelse af, at krav og rettigheder vedr. sanktioner blev kommunikeret til borgerne på forståelig måde og at der i alle tilfælde blev udsendt partshøringsbrev. I begge kommuner gælder det, at fravær bliver direkte underrettet til ydelseskontoret, der herefter automatisk udsender et partshøringsbrev til borgeren. Partshøringen betyder, at kontanthjælpsmodtageren har mulighed for at reagere på den skriftligt varslede sanktion (partshøringsbrevet), såfremt kontanthjælpsmodtageren mener, der er tale om lovlig udeblivelse (som fx ved indlæggelse). Ydelseskontorets automatik i udsendelsen af partshøringerne ser ud til at være en medvirkende årsag til, at de to kommuner har en høj sanktionsrate sammenlignet med andre kommuner med sammenlignelige rammevilkår.

De professionelle opfattelse af en klar og forståelig kommunikation vakte ikke genklang blandt de interviewede borgere. Til trods for at borgerne gav udtryk for, at de forstod tanken bag sanktionerne, havde alle oplevet at blive sanktioneret uden at de kunne finde en logisk forklaring på hvorfor. Herudover havde flere problemer med at forstå de tilsendte partshøringsbreve. En kvinde, der har oplevet gentagende sanktioner udtaler eksempelvis:

»Tit står der bare, at jeg er sanktioneret efter nogle paragraffer og en masse andre punkter. Og det ved man altså som borger ikke hvad er. Så kan du vende det om, og på bagsiden står der så en masse paragraffer, men det er altså en jungle, bare det at læse de 8-9 punkter, der står bagpå, og hvilken en man er sanktioneret efter.«

I forbindelse med regelændringerne fra 2009 fik kommunerne mulighed for at opgøre borgerens samlede forseelser efter § 36 én gang om måneden, frem for at varsle borgeren efter hver enkelt forseelse. Denne administrative forenkling tyder ifølge undersøgelsen på, at virke i modstrid med intentionen om, at borgeren klart skal kunne se sammenhængen mellem forseelse og sanktion, da der kan gå flere måneder fra borgeren er udeblevet, til kontanthjælpen reduceres. Denne forenkling af sanktionsreglerne kan dermed se ud til at have haft større effekt på at skabe administrativ gennemsikuelighed, med det formål at få kom-

Halvdelen af de undersøgte sager ville blive ændret eller hjemvist til fornyet behandling, hvis de var blevet fremvist som klagesager

Flere havde problemer med at forstå de tilsendte partshøringsbreve

munen til at anvende sanktionsreglerne mere konsekvent end på at kvalificere borgernes forståelse af, hvorfor og hvornår de bliver sanktionerede, med det formål at få borgeren til at ændre adfærd som følge af sanktionerne. Herudover synes der at være en kommunikativ brist når det gælder borgernes reaktion på en partshøring, idet borgerne ifølge dem selv nogle gange først bliver bekendt med resultatet af en indsigelse (fx indsendelse af lægeerklæring), når de får udbetalt deres kontanthjælp og kan se om de har modtaget det fulde beløb.

Med hensyn til muligheden for at klage pga. en sanktion fortæller flere borgere, at de er bevidste om deres mulighed for at klage, men at de er af den opfattelse, at det enten er alt for besværligt eller at det ikke kan betales sig fordi det system de står overfor er større og stærkere end dem selv.

Oplysning af borgerens sag

I lovgivningen er det fastslået, at der især med hensyn til borgere der er i matchgruppe 2 og 3 skal skønnes i sager om sanktion. Det skøn har traditionelt set været foretaget på sagsbehandlerniveau og i individuelle sager. I de to casekommuner er skønnet flyttet til ledelsesniveau. Her er det afgjort og udmeldt til medarbejderne, at sanktionsmulighederne skal bruges, og at det skal ske uden for stor divergens mellem hver enkelt sagsbehandlers praksis. Denne beslutning begrundes med, at det øger borgerens retssikkerhed. En teamleder fra en af kommunerne udtaler eksempelvis:

»Alle medarbejdere gør det her [sanktionerer], og hvis de ikke gør det, så har de også fået at vide, at så er det en tjenstlig forseelse, hvis man ikke sanktionerer borgeren. [...] Man kan ikke bare skrive, at 'det var synd for, at ...' – og det er for at sikre borgerens retssikkerhed. Det vil sige, om du er inde hos mig eller om du er inde hos Jesper, så vil du blive håndteret ens.«

Borgerens retssikkerhed forstås her som ensartet sagsbehandling, hvilket i begge kommuner kommer til udtryk i en opfattelse af, at lovgivningen vedrørende økonomiske sanktioner ikke giver mulighed for at anvende skøn. »Ulovlig udeblivelse er ulovlig udeblivelse« udtaler en teamleder under henvisning til, at borgerne er visiteret til tilbud, de vurderes at kunne klare, så hvis de udebliver, er der ikke grund til at foretage en vurdering i det enkelte tilfælde; »Vi finder jo et tilbud, der er kvalificeret til borgerens behov. Men vil borgeren så alligevel ikke, så er det mangel på vilje« fortsætter samme teamleder.

Kommunernes høje grad af specialisering, kompetencedeling og vægt på en ensartet sagsbehandling, har ikke blot betydning for hvor hyppigt der anvendes sanktioner, men også for hvordan borgerens sag

bliver oplyst inden en sanktion. Netop fordi det socialfaglige skøn forsøges minimeret, bliver vurderingen af om der skal anvendes en sanktion, i højere grad placeret i vurderingen af den enkeltes beskæftigelsespotentiale frem for i det konkrete og enkelte tilfælde, hvor sanktion overvejes, f.eks. pga. udeblivelse fra aktivering. Minimeringen af det socialfaglige skøn gennemføres gennem argumenter om hensyn til borgerens retssikkerhed og ud fra en antagelse om, at sagsbehandlerne i jobcentre er for »bløde«. Dvs. en opfattelse af, at sagsbehandleren der kender borgeren, er i fare for at være for eftergivende og dermed gå imod princippet om at alle er lige for loven. På den måde kan man sige, at hensynet til retsprincippet om lige sagsbehandling kan komme i konflikt med retsprincippet om, at der skal anvendes skøn. For som der står i vejledningen til Lov om Aktiv Socialpolitik: i tilfælde »hvor en sanktion ikke fremmer rådgivningen hos kontanthjælpsmodtageren, skal der ikke gives en sanktion.«

Hensynet til retsprincippet om lige sagsbehandling kan komme i konflikt med retsprincippet om, at der skal anvendes skøn

Afrunding

Anvendelsen af økonomiske sanktioner overfor kontanthjælpsmodtagere er nært knyttet an til en retssikkerhedsdiskussion. Men forståelsen af retssikkerhed varierer afhængig af hvilke involverede aktører der er tale om. Mens borgernes retssikkerhedsmæssige interesse i høj grad hænger sammen med et ønske om ikke på uretmæssigt grundlag at få frataget forsørgelsen, samt at kunne forstå og gennemskue de økonomiske sanktioner, der anvendes fra kommunens side, så handler kommunernes interesse i retssikkerhed også om at sikre en juridisk forsvarlig praksis, der kan tåle Ankestyrelsens kritiske blik, samt at leve op til et administrativt krav om ensartethed. Her tager retssikkerhedsforståelsen udgangspunkt i et lighedsprincip: at borgere skal stilles ensartet i forhold til hvilke ydelser, hvilken bistand – eller hvilken straf - de kan forvente at få i en given situation. Perspektiverne på retssikkerhed i forhold til økonomiske sanktioner er vidt forskellige – også kommunerne imellem. Der er samtidig tale om et regelsæt, der pt. er defineret således, at det potentielt set kan bruges til at fjerne det nederste økonomiske sikkerhedsnet for en gruppe borgere, der har problemer langt ud over deres manglende motivation for at søge et arbejde.

Litteratur:

Ankestyrelsen (2011): *Kontanthjælp og sanktioner*. Praksisundersøgelse, januar 2011.

Arbejdsmarkedsstyrelsen (2007): *Forenkling af sanktionsområdet*. Deloitte.

Caswell, Dorte, Henrik Lindegaard Andersen, Mathilde Høybye-Mortensen, Anna May Markussen & Sille Lundfos Thuesen (2011): *Når kassen smækkes i. Analyser af økonomiske sanktioner over for kontanthjælpsmodtagere*. AKF

Anmeldelse af Margit Harder og Maria Appel Nielsen (red.):

Helhedssyn i socialt arbejde

Akademisk Forlag 2011

Af John Hatting

Med antologien »Helhedssyn i Socialt Arbejde« inviteres vi med på en eventyrlig rejse i jagten på – ikke den hellige gral, men det sociale arbejdes kronjuveler: Det forjættende socialfaglige helhedssyn. Ingen bør være i tvivl, det er en anbefalelsesværdig rejse – endskønt enkelte af udflugtsmålene nok mest er for de mere nørdede feinschmekere. Særligt en rejse ind i det Luhmannske systemunivers bliver et næsten pinefuldt teoretisk skoleridt, og bogens egentlige fokus fortaber sig – især hvis hovedformålet er, at kommende praktikere skal kunne navigere i praksis og kunne » ... anlægge et analytisk kritisk refleksivt samt hand- leorienteret helhedssyn«, hvilket i øvrigt også er bogens slutsentens.

Antologiens redaktører sætter scenen på fornem vis, ved at anvende et fint gammelt stykke legetøj som billede på de elementer, som bør indgå i dannelsen af et helhedssyn. Legetøjet er kalejdoskopet, som mange sikkert husker. Det er en kikkert med indvendige spejle indeholdende små glasstykker i alverdens farver, og holdt man kalejdoskopet for det ene øje og kiggede op i arkitektlampens skær samtidig med, at man drejede på det, så flyttede glasstykkerne sig og kreerede farverige og fantasifulde mønstre. Der findes også en variant af kalejdoskopet, som hedder telejdoskopet, og forskellen er, at telejdoskopet henter sine billeder fra den »virkelige verden«. Billedlig talt kan man så, anfører redaktørerne, konstruere et telejdoskopisk helhedssyn, når man alt efter det sociale problems beskaffenhed tuner ind på de teoretiske perspektiver, samfundsniveau, magtforhold og meget andet.

Herefter lægges der fra land med først et historisk rids og dernæst en skarp retlig rammesætning, hvor retssikkerhedslovens § 5 bliver omdrejningspunktet, idet det er lovfæstet, at myndigheden skal behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes i loven, derunder også rådgivning og vejledning. Myndighedens ganske vidtgående rådgivnings- og vejledningsfunktion bliver pædagogisk hjulpet på vej med eksemplariske ankeafgørelser. Et eksempel herpå er Ombudsmandens præcisering af, at myndigheden har en særlig vejledningsforpligtelse, når borgeren har et særligt behov. Det kan eksempelvis være som følge af sproglige problemer eller fordi man er indsat

i et statsfængsel. Ombudsmanden peger på, at Kriminalforsorgen har en særlig omsorgsforpligtelse, idet den indsatte kun ganske vanskeligt kan varetage egne interesser, og dermed opstår et afhængighedsforhold til Kriminalforsorgen. Dette indebærer, at Kriminalforsorgen har en udvidet forpligtelse til at varetage de indsattes interesser – også i vejlednings- og rådgivningsspørgsmål på andre myndighedsområder. Det vil sige, at myndigheden – i det her tilfælde Kriminalforsorgen – rent faktisk er retligt forpligtet til at anlægge et ret vidtgående helhedssyn, så borgeren blandt andet ikke lider et unødigt retstab.

At skrive denne bog som en antologi finder jeg afgjort velvalgt. De mange bidragsydere (13 i alt) giver alle forskellige vinkler på helhedssynet. Enkelte problematiserer endda, at der kan være tale om flere helhedssyn. Analysen foregår mestendels gennem de sociale teorier og perspektiver, som har hersket de seneste 10-15 år, hvilket hver gang positionerer helhedssynet i forhold til en eller flere givne tilgange. Her præsenteres vi også for begrebets begrænsninger og upræcise afgrænsning, specielt når det skal stå sin store prøve og give faglig mening hos den enkelte socialarbejder. Måske berører jeg her et område som med fordel kunne være foldet mere ud. Er helhedssynets raison d'être ikke, at det praktisk og teoretisk, alt taget i betragtning, skal kunne udvide socialarbejderens handlerum, også i tider hvor detailreguleringen aldrig har været større, og selv den sociale lovgivning i stigende grad bliver præget af neoliberale styringsmekanismer?

De sociale ydelser fastsættes ikke efter om du kan (over-)leve, men i et nytteetisk perspektiv, således at du eksplicit animeres til at arbejde. Workfare har for længst afløst welfare. Dog skal det retfærdigvis nævnes, at det sociale arbejde aldrig tidligere har været så fakta – og vidensbaseret, men hvor efterlader det socialarbejderen? Den evindelige jagt på evidens og medfølgende daglige dokumentationskrav reducerer den professionelles råderum. Hun umyndiggøres samtidig med, at hun drænes for den nødvendige nysgerrighed og selvstændighed, som jobbet fordrer. Er sandheden ikke, at hun indgår i nogle drabelige anerkendelseskampe – en determinerende New Public Management livsverden, og muligheden for reelt at vælge den bedste sociale løsning, har trange kår?

Det bemærkes dog med to linjer, at tiderne igen kan skifte, at det så at sige igen kan blive muligt at bedrive godt socialt arbejde. Her overses det muligvis, at helhedssynet sikkert også til den tid har udviklet og måske ændret sig substantielt.

Meget socialt arbejde foregår på individ- og familieniveau, og en del af bogens analyser opererer også på dette mikroniveau. De sociale uddannelser har lange sejlivede traditioner for en massiv anvendelse af psykologiserende teoristof. Samfundsudviklingen individualiserer

problemerne, så når en kollega går ned med stress, vil du ofte høre (også fra andre end ledelsen), at hun har vist også problemer på hjemmefronten, hun var også igennem en hård skilsmisse sidste år, eller lignende udsagn.

Når en borger skal hjælpes, er det også overvejende sandsynligt, at hjælpen får individuel karakter, og her ville det være befriende, hvis et af antologiens kapitler mere indgående analyserede begrebet i et samtidigt analytisk kritisk refleksivt magtperspektiv.

Personligt ville jeg finde en diskussion af helhedssynet rasende interessant set i forhold til 'konkurrencestaten' og dens hærgen. Hvis nytte- og pligtetikken er ludobrikker, er de jo nok slået hjem, og storebror ikklædt konkurrencestatens pangfarver farer rundt på brættet. Kan man forestille, at konkurrencestatstænkningen også inden længe vil få rigtigt fat i det sociale område, så arbejdsløse, kriminelle og andre for alvor søges optimeret og inkluderet i arbejdsstyrken? (Det vil ikke ske på baggrund af moralske eller sociale overvejelser – det handler slet og ret om, at det øger statens konkurrenceværdi). Eller vil vi fortsat have behov for en underprivilegeret klasse, som på forskellig vis skal holdes hen?

Som et sidste emne skal jeg pege på, at antologien kredser en del om socialrådgiverens kontorbaserede rolle, men at meget socialt arbejde i dag bygger på tværfaglige indsatser, hvor især andre professioner (lærere, pædagoger og andre) ser borgeren næsten dagligt. Her tror jeg, at det kunne være interessant at se nærmere på det konkrete tværgående samarbejde og se hvordan helhedssynet konstrueres, og hvilke foranstaltninger, der konkret iværksættes. Hvilke »forklaringer« vinder, og hvordan det kan være.

Måske adskiller vi klassisk socialt arbejde fra flere af de tilgrænsende sociale arbejdsområder alt for skarpt, for jeg ser da ikke så få arbejdsområder, hvor der arbejdes intensivt med sociale problemer, og hvor et analytisk kritisk refleksivt samt handleorienteret helhedssyn kontinuerligt søges praktiseret. Jeg tager nok ikke munden for fuld, når jeg påstår, at helhedssynets livsbetingelser ganske enkelt hæmmes af denne lidt snævre teoretiske – telejdoskopiske opfattelse.

Afslutningsvis skal jeg nævne, at det har været en stor fornøjelse at komme igennem antologien. I kolofonen udpeges de studerende til målgruppe, men den bør udvides til også at omfatte langt flere – ikke mindst de erfarne beslutningstagere.

John Hatting er formand for Kriminalforsorgsforeningen

Socialpolitisk Forenings ledelse

Formand

Knud Vilby

Landsstyrelsen

Bjørn Christensen

Brian Lentz (SydhavnsCompagniet)

Ebbe Brems (SF)

Hanne Thomsen (Diakonissestiftelsen)

Mads Engholm

Mads Samsing

Preben Etwil

Susanne Lyngsø (Dansk Socialrådgiverforening)

Socialpolitisk Råd

Landsstyrelsen, samt

Carl Christensen (Nordjylland)

Ejgil Aagaard (Fyn)

Knud Olsen (Viborg)

Anja Sigvard Nielsen (Lolland og Falster)

Ninna Leth (Sydvestjylland)

Ove Lund (Hovedstaden)

Viggo Jonassen (Århus)

Bettina Post (Dansk Socialrådgiverforening)

Christian Sølyst (LO)

Heiner Lützen Ank (Kirkens Korshær)

Jette Høy (FTF)

Lis Pedersen (BUPL)

Mandana Zarrehparvar

Internationalt udvalg

Bjørn Christensen, formand

Annelise Murakami

Joan Münch

Kay Jokil

Mandana Zarrehparvar

Ole Hammer

Ole Meldgaard

Socialpolitisk Forenings lokalafdelinger

Socialpolitisk Forening Fyn

Formand Ejgil Aagaard

Ejgil.aagaard@gmail.com

Socialpolitisk Forening Hovedstaden

Formand Ove Lund

ovelund@raastof.dk

Socialpolitisk Forening Lolland og Falster

Formand Anja Sigvard Nielsen

asn@boligsocial.dk

Socialpolitisk Forening Nordjylland

Formand Carl Christensen

carl-eva@stofanet.dk

Socialpolitisk Forening Sydvestjylland

Formand Ninna Leth

nl@cvu-vest.dk

Socialpolitisk Forening Viborg

Formand Knud Olsen

knudoglydia@dlgtele.dk

Socialpolitisk Forening Århus

Formand Viggo Jonassen

viggojonassen@gmail.com

KALENDER

2012

- **7. januar kl. 11 – 15**
Workshop om strategi for Socialpolitisk Forenings arbejde i de kommende år. Tilmelding og yderligere oplysninger post@socialpolitisk-forening.dk eller telefon 35 82 82 50
- **14. marts kl. 8.30 – 15**
Ulighedens Topmøde 2012 *Hvem betaler for prisen for ulighed i sundhed?* Tænk tanken Cevea, i samarbejde med bl.a. Socialpolitisk Forening. Læs mere på www.cevea.dk
- **23. marts kl. 14 – 19.30**
Socialpolitisk Forening afholder debatmøde under overskriften *Socialpolitikken efter ½ år med en ny regering* og efterfølgende generalforsamling. Læs mere på www.socialpolitisk-forening.dk. Dagsorden til generalforsamlingen kommer i Social Politik nr. 1, 2012
- **8. – 12. juli**
Social Work Social Development 2012: Action and Impact. Verdenskonference i Stockholm.
Se mere på www.swsd-stockholm-2012.org